

виробництва був також власний. Під час роботи майстру допомагали один – два підмайстри та учні.

УДК 376-053.4

АТРОЩЕНКО Т.О., ЗЕЙКАН Т.П.
Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Основним змістовим компонентом підготовки дітей старшого дошкільного віку до школи виступає формування у них елементів теоретичного мислення. Причому, розумові дії, які становлять зміст теоретичного мислення і сформовані ще до початку навчання, повинні бути використані у процесі включення дитини в навчальну діяльність. Елементи теоретичного мислення, складові готовності дітей до школи, забезпечують високу успішність діяльності дитини у початкових класах школи. Основою теоретичного мислення виступає рефлексія.

Рефлексія є однією з необхідних здібностей особистості дитини в період переходу до нового етапу свого життя - навчання у школі. Особливості змісту та підготовки рефлексивних здібностей дітей цього віку вивчені недостатньо. Звідси випливає проблема цілеспрямованого й організованого розвитку рефлексії у старших дошкільників під керівництвом вихователя.

За визначенням психологічного словника, рефлексія (від лат. reflexio – відображення) – процес самопізнання суб'єктом власних психічних станів та дій. Рефлексивність особистості виявляється в її здатності критично оцінювати свої дії та змінювати відповідно до цього мислення і діяльність [1].

На думку А. І. Зязюна, рефлексія - це не просто знання чи розуміння суб'єктом самого себе, а й з'ясування того, як інші знають і розуміють індивіда, його особистісні характеристики, емоційні реакції, когнітивні уявлення [2].

У дослідженнях В. Мухіної поставлено питання про розвиток рефлексії в умовах ігрової діяльності. Рефлексія визначається В. Мухіною як «здатність людини аналізувати свої власні дії, вчинки, мотиви і співвідносити їх із загальнолюдськими цінностями, а також з діями, вчинками, мотивами інших людей» [3, с.131].

В. Слободчиков показав, що дії рефлексивного аналізу реалізуються дитиною у наступних процесах:

1) у процесі мислення як діяльності у вирішенні навчальних завдань. Рефлексія проявляється в усвідомленні і аналізі дитиною основ власних розумових дій. Дане розуміння рефлексії в даний час виступає загальноновизнаним у науковій школі розвивального навчання (В.Давидов, А.З. Зак та ін.);

2) рефлексія виникає і формується в процесі комунікацій дітей при організації навчального співробітництва на заняттях. Дійсно, рефлексія існує як необхідна розумова дія, здійснювана дитиною для координації дій і взаєморозуміння з партнерами по спілкуванню.

3) рефлексія необхідна також для функціонування самосвідомості учня в ході навчальної діяльності. Таким чином, рефлексія виникає і розвивається «при самовизначенні суб'єкта всередині власних уявлень про себе (встановлення внутрішніх орієнтирів і способів розмежування «Я» і «не-Я») [4, с.12].

Рефлексія формується у дітей старшого дошкільного віку в процесі навчальної діяльності. В умовах спеціально організованого розвивального навчання, основу якого складає виконання дітьми повноцінної розгорненої навчальної діяльності, що веде до формування теоретичного мислення, рефлексія формуватиметься раніше, ніж в умовах традиційного навчання. Це, безумовно створює більш широкі можливості для психічного розвитку і використання розумового потенціалу.

Важливим фактором, що впливає на ефективність рефлексії в навчанні, є різноманітність її форм і прийомів, їх відповідність віковим та іншим особливостям дітей. Рефлексія не повинна бути лише вербальною - це можуть бути малюнки, схеми, графіки тощо.

Рефлексія тісно пов'язана з іншою важливою дією - постановкою мети. Формулювання мети свого навчання передбачає її досягнення і подальшу рефлексію усвідомлення способів досягнення поставленої мети.

Отже, рефлексія - це педагогічна проблема, шляхи розв'язання якої полягають у формуванні потреб і мотивів самопізнання, навчанні людини способів самопізнання, розвитку у неї здатності до ідентифікації і рефлексії, здатності підвищувати рівень самоповаги, самоухвалення, долати страхи і вибудовувати захисти тощо.

Література

1. Петровский А.В. Психологический словарь / А.В. Петровский, М.Г. Ярошевский. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
2. Зязюн І. А. Рефлексія людини в гуманітарній філософії / І. А. Зязюн // Світло. - К., 1998. № 1. - С. 6-9.
3. Мухина В.С. Возрастная психология / В.С.Мухина. – М. : Издательский центр «Академия», 1997. - 432 с.
4. Слободчиков В.И. О возможных уровнях анализа проблемы рефлексивных процессов / В.И.Слободчиков. - Новосибирск, 1986.

УДК 37.016:81-056.264

БАРНА Х.В., ВОЛОШИН Н. В.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ

У дітей із ПМР комунікативні уміння і навички у достатньому обсязі і якості спонтанно не утворюються, і процес їх формування відбувається у більш пізні строки, а дефіцит мовних засобів на подовжений час не дозволяє цим дошкільникам активно включатися у мовленнєве спілкування.

Отже, головним завданням спеціального навчання діалогічного мовлення є оволодіння дітьми навичками мовленнєвого спілкування. Це передбачає

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>